

דוקא בשעה זו - מצוה התורה את האיכר להתייצב לפני ה' כשבידו ראשית תבואתו, ולהשתהווות! להכנע לפני ה' יתברך, להכריז על שפלותנו, ולהבהיר כי הוא מכיר בחסדו יתברך אשר גדל עליו יותר מכל שוראי היה לו על פי מעשיו!

ואמנם, דוגמא להנאה מעין זו - מוצאים אנו אצל יעקב אבינו.

לאחר שקיים יעקב אבינו את כל המצוות בבית לבן הארמי למרות הקשיים בהם הייתה רצופה דרכו, לאחר שנים שבהם החליפו את משכוורתו והוא סבל יسور גוף ונפש - אנו היינו מצפים שיחוש כי מגעה לו מעט שלוה, מעט מנוחה...

אולם יעקב אבינו איינו סבור כך. אדרבה! כאשר עשו יוצא לקרהתו למלחמה וארבע מאות איש עמו - אומר יעקב לפני הקב"ה (בראשית ל"ב, י"א): "קטני מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך!"

כלומר, יעקב אבינו יודע כי דוקא בשעה בה נראה ביכולתו זכאי יותר מכל - עדין רחוק הוא מהשלמות, וכי עליו להכיר בכך שקטן הוא ביחס לחסדים שהריעיף עליו הקב"ה, ולהכיר טוביה על כל החסד אשר ליווה עד הנה!

והוא אשר אמרנו: גם אנו, בשעה זו של ביכורי פרי האדמה - צריכים לזכור כי גם אם קיימנו את התורה כולה, וגם אם בשל כך זכינו לברכה ממשמים - עדין חייבים אנו בהכרת הטוב גדולת ועצומה, שכן רחוקים אנו משלמות המדרגה של 'צדיקים גמורים', אליה מוטל علينا לשאוף!

ערך המצוה על פ' ההשקעה

ולקח הבן הטענא מידה והגיחו לפניו מזבח ה' אלקיך (כ"ו, ד)

ובמשנה (בכורים פ"ג, מ"ח): "העשירים מביאים בכוריהם בקלותות של כסף ושל זהב, והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, וחסלים והבכורים נתנים לבניהם".

המשנה מבארת, כי הבדל ניכר היה בין האופן שבו הביאו העשירים את הבכורים - לבין האופן שבו הביאו אותם העניים. בעוד העשירים הביאו את ביכוריהם בכלים נאים ומרהיבי עין, עשויים כסף וזהב - הרי שהעניים אשר לא השיגו ידם לעשות כן היו מביאים את הבכורים בסלי נצרים, עשויים מערבה קלופה.

וכאן, מוסיפה המשנה ומלמדת, כי בעוד סליهم של העניים נותרים בידם של הכהנים - הרי שתת הכלים הנאים של העשירים מחזירים להם, והם לא נשארים לכהנים. ולכארה, עליינו לבאר, מדוע נשתנו העניים מהעשירים בנקודה זו? מדוע את סלי העניים משאירים לכahn - ואילו את סלי העשירים מחזירים להם?

והנה, בפשטות היה נראה הטעם, משום סלי הנוצרים - בלבד כי אין שום הרבה כל כך, ולא יגרם חסרון כי גדול במוחך גם אם ישארו בידים של הכהנים. לעומת זאת, כליהם של העשירים - שווים הון עתק, ומאהר והתורה חסה על ממונם של ישראל - על כן מחזירים את הכלים לבעליהם.

אלא שלכארה, אם אמן זו הסיבה להבדל בין שתי הגישות, בין העניים לעשירים - הרי שיש לנו להתפלא פלא גדול: שכן הלא העניים מביאים את ביכורייהם בסלי נוצרים - משום שאין ידם משותה ליוטר מכך! עבורם - גם העלות הפעוטה הזה, של סלי הנוצרים - גבואה למדי, וזה המירב אשר השיגה ידם לבבד בו את בית האלוקים!

מעתה, ככלים יכולם לנחוץ משפט ולהחליט, כי חסרון הכיס הפעוט שיגרם לעניים בעקבות כך שסלייהם ישארו ביד הכהנים - יכבד עליהם פחוות מכפי שיכבד על העשירים חסרון הכיס המשמעותי ב'הפסד' הכלים יקרי הערך? הלא יתכן בהחלט כי ההיפך הוא הנכון! יתכן בהחלט שחסרונו הכיס הפעוט שיגרם לעני - יכבד עליו עשרה מונים מאשר יכבד על העשיר חסרונו הכיס הכביד פי כמה וכמה!

זאת ועוד. אילו אמן זה הטעם לכך שסלי העניים נשארים בידים של הכהנים, בעוד כליהם של העשירים מושבים להם - הרי שנמצא בסיכון של דבר מצב מקומם למדוי: העניים והדלים - סופגים הפסד מסוימים, גם אם אינם גדול יתר על המידה, בעוד לעשירים המופלגים - לא נגרם כלל הפסד, ولو הפעוט ביותר! ולכארה, ככלים יש צדק בכך?

וביותר קשה, שהרי נמצא כי גם בושת פנים נגרמת לעניים, כאשר כביכול מכריזים לנו בקול רם כי כליהם אינם שווי ערך, עד שאין לנו חסים עליהם, ואין כדי להשיבו בשל פחדות ערכם! ואנו תוהים: היתכן לגרום בושה שכזו לעניים הדלים אשר עשו כל אשר לא-ידיים בכדי לכבד את אלוקיהם ולהביאו לו את ביכורי אדמתם?

אכן נראה כי הענין יבואר לאור דברי המלב"ם כאן, אשר ביאר את החילוק בין סלי העניים לכל הערבים באופן נפלא, וכך הוא אומר:

כפי הנראה, העניים, לרוב דלותם - אין ידם משגת אפיו בכספי לרכוש את סלי הנצרים... לפיכך, הם עצמם, במו ידיהם - קולעים את הסלים הללו לשם מצות הביכורים! יתר על כן. בהחלטת סביר להניח, כי אפילו את הערכות הקЛОפות מהן קולעים את הסלים הללו - אין ידם של העניים משגת לרכוש, ולפיכך הם שומרים מכל שומר על הערכות ארבעת המינים, ומיחדים אותן בכך לקלוע מהן סלים להביא בהם את ביכוריהם!

מעתה - מבאר המלב"ם - מאחר והערבים טרחו בעצמם, במסירות נפש, עברו מצות הביכורים - הרי שהסלים שלהם נעשו בקדושא ובטהרה, ולפיכך הם זוכים להגיש גם את הסלים עצםם לפני הקב"ה עם הביכורים שהם מבאים לבית המקדש!

לעומת זאת העניים, הם הלא אינם טורחים כלל וככל בהכנות כל הביכורים... הם פשוט לוקחים סכום כסף בידם - מהשفع שיש להם, וקוננים אצל בעל המלאכה כלי נאה ומפואר... על כן, למרות שהכלים הללו אמורים מרהייבי עין ויקרים עד למאוד - מכל מקום ערכם הרוחני אינו רב, ואין הם ראויים להיות מוגשים לפני הקב"ה כמו סליהם של העניים... העరבים איפוא, אינם זוכים להקריב את כליהם, דוקא בשל פחיתות ערכם!

נמצא אם כן, סליהם של העניים - חשובים יותר מכליהם של הערבים, ואין כאן חשש בזין לעניים חלילה, אלא להיפך! מקור לגואה, והכרה במסירות נפשם למען מצותו יתברך! בשבייל הכבד הזה, בשבייל הזכות הגדולה הכרוכה בהגשת הסלים עם הביכורים לפני הקב"ה - בזודאי שווה לעניים לעמול בכל שנה מחדש ולהכין סלים מערכות קלופות, ואין כאן 'הפסד ממון' - אלא זכות גדולה מאי כמותה!

ומכל מקום, גם אנו, צריים ללמידה מכאן לך חשוב ומוסר נכבד. שכן אין הדברים אמרים דוקא באשר למצות הביכורים... הדברים נוגעים ומתיחסים לכל מעשה שאנו עושים, לכל מצוה ומזכה שאנו מקיימים!

הקב"ה אינו בוחן רק את עצם מעשה המצווה שלנו, אלא מביא בחשבון גם את מידת המסירות שלנו למען המצווה! הוא שוקל את ההשκעה שהש��נו מעצמנו

ומכוחותינו! ככל שההשקעה רבה יותר, ככל שהמסירות מופלת יותר - הרי שערכה של המצוה גבוהה יותר, בדיק כשם מערכם של סלי הביכורים שהביאו העניים - היה גבוה יותר מערכם של כל הכספי והזהב שהביאו העשירים!
לפיכך, علينا לה��ון כדי לראות כל מצוה ומצוה, ולהשדל לקיים אותה במירב המסירות וההשקעה. כי ככל שתהיה השקעתנו מרובה יותר - כך תתקבל מצוותנו לרצון יותר, והתוצאות הרוחניות והగשמיות שתהינה לה - תגדלנה עשרות מוניות לעומת מצוה זהה שנעשתה מבלי מסירות והשקעה!

פרק ב' ביכורים – הودאה לה'

**וננית ואמרה לפניהם אליך ארמי אבד אבי וירד מאריכם ונבר
שם במתה מעת וכי שם לנו גדור עצום ורב (כ"ז, ה')**

בפסוק זה - מוצאים אנו תוספת של מילה שנראית לאורה מיוורתה: "וננית", מילה אותה לא מצינו לדוגמה בפרשנות מעשר - שם נאמר בפסוק (כ"ז, י"ג): "וזאמרת לפני האלקין בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללו ולגר ליתום ולאלמנה הכל מצוחך אשר צויתני לא עברתי מצוחך ולא שכחתי".

ונראה לומר, כי המילה "וננית" - אשר היא מלשון "עדות" כפי שייתבאר لكمן, ומשמעותה הינה: עניה בקהל רם עד המעד את עדותו בקהל רם - מתאימה דזוקא לביכורים, ולא למעשר.

שכן הנה, כל פרשה מעשר - נקראת בשם "יזדי", שכן למעשה יש בה מזכרת עון לחטא העגל, שהרי אילו לא היו ישראל חוטאים בעגל - היו הבכורים רואים לכהונה, והם אשר היו מקבלים את המtanות, כך שלא היה צורך ליתן אותן לכהנים, והן היו נשאות אצל הבכור שבין בני הבית!

רק מאחר שחטאו ישראל בחטא העגל - ניטלה הכהונה מהbacורים וניתנה לכהנים בפרט ולבני שבט לוי בכלל, ונמצא שככל פרשה המעשר ומה שהיא כוללת - מזכירה את השינוי שהתחולל בעקבות החטא הנורא.

מעתה, ברור כי את הפרשה זו אשר יש בה מזכרת עון - אין כל עניין לומר בקהל רם, ועל כן לא נאמרה בה לשון "וננית". רק את פרשת הביכורים, אשר מהותה הינה הודהה לבורא העולם על הטוב ועל השפע - علينا להזכיר בקהל רם,

אזי יכול הוא לצפות לשפע של סייעתא דשמיא שתולה אותו באחרית ימיו, ותסייע לו להתגבר על היצר ועל תעוזוינו, ולצאת מן העולם כושושמתו זכה ונקייה!

ועל כן, כאשר אנו מבקשים בטליחות: "אל תשילכנו לעת זקנה, ככלות כוחנו על תעוזבנו" - علينا לזכור כי אמנים יכולים אנו לזכות לסייעתא דשמיא מיחדשת שכזו לעת זקנה, סייעתא דשמיא אשר תסייע לנו לעוזד במלחמה היצר גם בכליות כוחנו, אולם לשם כך אין די בתפילה בלבד... בכדי לזכות לסייעתא דשמיא מעין זו - علينا להקדיש ולהשകיע את המאמצים הדרושים בגיל צער, בכדי שניהה ראויים לה!

אל תאמין בעצמך עד יום מותך

ונתג'ך ה' לר'אש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תרחקה למטה כי תשמע אל מוצאות ה' אלקיך אשר אنبي מצוך היום לשמר ולעשות. ולא תסור מבל הדברים אשר אنبي מצואה אתכם היום ימין ושמאל לילכת אחרים אלהים אחרים לעבדם (כ"ח, י"ג - י"ד)

לכאורה יש לעיין, לאחר והכתב מבטיח את כל הברכות המוזכרות כאן למי שהוא צדיק גמור, וכפי שכבר הזכרנו לעיל ודינקו מהפסוק: "והיה אם שמווע תשמע בקול ה' אלקיך לשמר לעשות את כל מצותו אשר אני מצוך היום" - אם כן מה מקום יש להזהיר כאן על "לא תסור מכל הדברים אשר אنبي מצואה אתכם היום ימין ושמאל לכלת אחרי אחרים לעבדם"? כמובן נעה על דעתנו כי צדיק גמור יסתו מהתורה עד שעובוד עבדה זרה? כמובן תחנן סטייה קיצונית כזו - מצדקות גמורה עד לשפלות הגדולה ביוטר בעבודה זרה?

אכן לאמתיו של דבר, התשובה היא כי אכן... גם הצדיק הגמור ביוטר - צריך להתיירא פן יגרום לו יצרו הרע להתרדרות נוראה, אשר תביא אותו מפשגת המעללה - אל השפלות הגדולה ביוטר, מהצדקות הגמורה - אל העבודה זרה!

ואמנם, כבר לימדונו רבוינו במשנה (אבות פ"ב, מ"ד): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", ובגמרא (ברכות כ"ט, ע"א) הוסיף על דברי המשנה וכתבו: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך - שהרי יוחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמוניהם שנה ולבסוף נעשה צדוקי!"

הרי לנו דבר נורא: יוחנן כהן גדול שימש שמונים שנה בכהונה גדולה, כאשר במשך אותן שנים הוא נכנס מדי שנה בשנה אל בית קודש הקדשים! ברור איפוא, כי יוחנן היה צדיק גמור במהלך אותן שנים, שכן אילו היה בו שmach של חטא, אפילו בהרהור בלבד - הוא לא היה יוצא בחיים מן הקודש!

אולם למרות מדרגת העצומה של יוחנן כהן גדול - הוא התדרדר באחרית ימי עד לשאול תחתית, ונחיה לצדו כי הוכפר בתורה ובתחיית המתים! למדך, כי אפילו הצדיק הגמור - עליל להתדרדר עד לתהומות החטא, ויש צורך להזהירו מפני עבודה אלוהים אחרים!

ואכן, מוצאים אנו בגמרא (שבת דף ק"ה, ע"ב) שאמרו חז"ל: "תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר משומ חילפא בר אgra, שאמר משומ רבי יוחנן בן נורי: המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפרז מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעוז בעודה זהה, שכך אומנתו של יציר הרע: היום אומר לו עשה כך, ולאחר מכן אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עובד בעודה זהה - והולך ועובד!".

הרי לנו, כי היוצר הרע משתמש בתחבולות. הוא כמובן אינו מנסה להסתית את הצדיק הגמור כי יಲך לעובוד בעודה זהה - שכן ברור לו שלא עלה הדבר בידו... לפיקך, הוא מסית אותו לעבור על עבירה קלה שבקלות, לסור מעט ימין או שמאל' מן המצוות, וכך בעקביות, צעד אחר צעד, הוא מוביל אותו להתדרדרות נוראה - עד כדי עבודה זהה!

ומכאן علينا ללמידה, עד כמה צרכיים אנו לבדוק עצמנו מדי יום ביום ולפשפש במעשהינו, לעורך חשבון נפש על כל מעשינו, ולודאו כי אנו לא נמצאים בעיצומה של התדרדרות שאחריתה מי ישורנה! עליינו לוודא שאין כל שינוי במעשהינו, שכן אפילו השינוי הקל ביותר, אפילו סטייה כחוט השערה - עלולה להביא אותנו עד לשפלות הגדולה ביותר!

זהו איפוא המשמעות הפחותה בדברי הפסוק, והמסרים הנכבדים העולים ממנה.

אכן, זה המקום לציין כי הספורנו - מבאר את הפסוק באופן שונה, כאשר הוא מחדש חידוש עצום, זו"ל: "ולא תסור מכל הדברים אשר אנחנו מצוח אתכם היום ימין ושמאל - שלא ישנו את מצות האל ית' בפרט עניין המשפט, ולא ימירו את

שאר המצוות במנתגי הדיות וממצות אנשים מלומדה, כל שכן כשהיעשו זה לכבוד קדמוניים שהנהיגו אותם המנהיגים - לא לכבוד קונים ולא לשמר מצותיו".

כלומר: הספרנו מבאר שהפסקוק אינו מתרה בנו שלא נסור לחלוtin מצוות התורה... הפסוק מזהיר אותנו לבן גדר לעבד את כל עבדות ה' שלנו כמצות אנשים מלומדה', אשר הדבר נחשב כאילו סרנו מן הדרך אשר נצטוינו בה - לאחר שאין אנו מקיימים את התורה והמצוות בכדי לקיים את רצונו יתברך, אלא משומש שכך נהגו אבותינו ואבותיהם - ואת מנהיגיהם אנו מכבים, או משומש שכך הרגלנו מנעוורינו... .

לדברי הספרנו עולה, כי העובד את ה' כמצוות אנשים מלומדה, מתוך הרגש בלבד, או לכבוד אבותיו ואבותיהם - הרי הוא נחשב כמי שהולך אחרי אלוהים אחרים, שהרי למעשה הוא מקיימים את המצוות, הוא עושה בפועל את המוטל עליו, אולם זאת - שלא לשם שמים אלא לשם מטרות אחרות, הנחשות בנסיבות העניין לאלוהים אחרים! נורא!

ומכאן, בודאי علينا להתעורר, שלא תהיה עבדות ה' שלנו חיללה כמצוות אנשים מלומדה. علينا להתעורר להרגיש את המצוות שאנו מקיימים - בכל הלב, ולא לעשותם ביובש חיללה... علينا להתעמק במה שאנו עושים - בכדי שתהיינה כל מצותינו לשם שמים, בכדי לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, ולא לשומם מטרה אחרת חיללה.

צריכים אנו לזכור כי אין אנו מקיימים את המצוות משומש שכך הרגלנו מנעוורינו, ואף לא משומש שכך חונכו בבית הוריינו, שכן אם חיללה נקיים את המצוות באופן זה - עלול הדבר להחשב כעבדות 'אלוהים אחרים', רח"ל!

דברי תוכחה בנחת נשמעין!

וזיה אם לא תשמע בקהל ה' אליך לשמר לעשות את כל מצותיו
וחקתיו אשר אני מזנק היום ובאו עליך בל הקלות היאלה
והשיגוך (כ"ח, ט"ז)

כידוע, מוזכר בפוסקים שאת פרשת התוכחה - קוראים בתורה בקהל נמוך ושפוף
(ראה קיצור שולחן ערוך סימן ע"ח, ס"ד).